

mi-a dat ideea acestei retrospective pe care i-o datoram, într-un fel, poetului, mai demult. M-am întrebat, de câteva ori, în ultimii ani, dacă relativa tăcere de care numele lui este înconjurat de la o vreme are și vreo altă semnificație decât lipsa de instinct profesional a criticii. Să fie oare A.E. Baconsky un autor mai puțin citit astăzi decât acum șase sau șapte ani? Judecând după greutatea cu care mi-am procurat recenta lui carte, s-ar zice că nu. Cu toate acestea, tinerii poeți par a se fi îndepărtat de el. Poetul care începuse prin a fi socotit un modernist extravagant este privit, astăzi, cu o superioritate de neînțeles de către confrății mai tineri, care-l consideră întrucâtva desuet. Ciudată soartă! Căci în realitate, A.E. Baconsky rămâne unul din cei mai originali poeți ai ultimelor decenii, egal cu sine, dacă nu, probabil, chiar de la primele încercări de prin 1950, în orice caz de la *Fluxul memoriei* încoace. Caduc, în opera lui, nu este decât ceea ce poetul însuși a scris cu gândul caducității; compromis, de altfel, inevitabil la un moment dat. Cărțile din urmă - *Fiul risipitor* și *Cadavre în vid* - sînt însă integral rezistente, din acest punct de vedere.

Se observă numaidecît la A.E. Baconsky accentul pus pe „forma frumoasă”. El și-a creat un stil care constă în distincție și rafinament; e vorba totodată de o poză orgolioasă și solemnă, căci poetul nu se confesează, ci oficiază, nu rostește cuvinte banale, ci formule magice. Nobleței atitudinii îi corespunde noblețea vocabularului. O astfel de poezie restabilește spontan discriminarea dintre cuvîntul poetic și cuvîntul prozaic, devenind un templu de inițiere sau de purificare unde profanul nu are ce căuta. Fără să fie sibilinică, poezia lui A.E. Baconsky este „inaccesibilă” prin caracterul ei aristocratic. Autorul intră în categoria poezilor manierști și prețioși.

Toate acestea sînt rezultatul unei anumite educații artistice și e normal ca ele să nu fie manifestate de la început. *Dincolo de iarnă* este o carte de pasteluri. Faptul are importanța lui în 1957. Volumul, prea puțin „baconskian”, debutează cu o invocare a florilor care arată un spirit stenic și tineresc. Sentimentul dominant este pillatian, prin plenitudine, căci tomnaticul peisaj (crizanteme, viță de vie, frunze galbene, cocori în zare) îndeamnă la bucurie: „o bucurie-n piept -

Pro fitînd de apariți a volum ului *Cadav re în vid* (E.L., 1969), am recitit și o parte din mai vechile versuri ale lui A.E. Bacon sky. Lectur a mi-a făcut plăcer e și

departe e grădina? / Au început ploile mărunte, mărunte... / CU e de bine să zărești tulpina / Cu sărutul de foc al petalelor - / E-n toate ceva drag, apropiat de suflet, / Să înflorești cînd totul în jur se stinge, / Să înflorești, să te înalți în orice vreme - / O, frumusețe care-nvingi de-a pururi, / O, dalii, tufanici și crizanteme".

Aceeași euforie aproape organică, în volumul următor, **Fluxul memoriei**. Poetul își întinde brațele tinere, simțind că-i țîșnesc mugurii ca unui copac („Și ziua îmi vine mereu să-ntind brațele, / Să-ntind brațele mele puternice, tinere, / Pentru că simt că dacă le-aș întinde / Ar înflori ca niște ramuri de tei"), ori se lasă îmbiat de razele soarelui, în timp ce ascultă prin fereastra deschisă zbieratul mieilor din ogradă („Frumos era, Doamne! Frumoase pădurile, / Calde, și dragi îmbrățișările soarelui, / Rouă din ierburi îmi tremura printre gene, / Și de emoție striveam în dinți muguri. / Și ce-a mai urmat nu mai țin minte - / Știu doar că în zori cînd mă trezii / Vîntul îmi deschise fereastra, aburii vibrau printre crengi / Și mieii se auzeau zbierînd în ogradă").

Superior, ca puterea de definire a personalității, este ciclul erotic din **Fluxul memoriei (Seară erotică)**, printr-un stil aproape baconskian, de data aceasta, al ceremonialului, în poezia de dragoste, A.E. Baconsky este poetul comuniunii dintre uman și vegetal. Nuduri albe, fosforescente, vegetale și sanguine în același timp, se amestecă cu ierburile, topind bruma și uscînd sevele sau se desfoliază într-un cîntec ritual: „Trupul tău gol a început să cînte / Deși nu l-a atins nici un sărut / Numai lumina ca o ploaie dulce / În falduri străvezii s-a desfăcut". Florile, interiorul cu glaste și pahare, iată motive simboliste. Un model îndepărtat poate fi, dintre români, M. Celarianu, poet și el de ritualuri erotice cu flori. La A.E. Baconsky apare de pe acum evident estetismul gesturilor, punerea în scenă, decorul artificial și studiat.

A doua temă interesantă în **Fluxul memoriei**, dar rămasă tară urmări în lirica de mai târziu a poetului, este aceea a „memoriei". Punctul de plecare îl găsim, desigur, în Blaga, dar în 1957 nimeni nu putea să prevadă noul tradiționalism din anii noștri, pe care A.E. Baconsky îl anticipează pînă și în imagistică (străbunii, tracii, Ștefan cel Mare, oierii legendari). **Un dor de timp în munții Rodnei** rămîne poezia memorabilă, prin ritmul ei lent și grav de melopee sadoveniană: „Cînd toamna cade peste munții Rodnei / Și cețuri se lasă plutind din miază-noapte, / De către Cernahora, / Cînd coboară ciobanii cu turmele lor spre cîmpii / Și-n nopți tîrzii pătrunde-ncet spre mine / Zvonul nostalgic al tălăngilor - / Atunci deschid fereastra-n

*întuneric, / îmi sprijin fruntea în palme / Și-ascult
îndepărtatul meu trecut. // Cu mii de ani în urmă, / Pe-
aceleași drumuri șerpuind de-a lungul apelor / Turmele
toamna coborau spre șes -/Și neamurile mele de
păstori / Ghiceau prin neguri albăstrui Șiretul /
Departa-n vale. Și treceau încet / învăluți în saricele
grele (...) //Cine-mi vorbește parcă de departe? /
Păstorii trec cu turmele la vale. / Se aud încet, încet
tălângile sunînd, / Așa m-am pornit și eu cîndva / în
trecerea acesta milenară - / Dar eu am venit la sfîrșit, /
Eu sînt numai firavul mugur, / Prin care-acest convoi
îndepărtat, /Ajunge izbucnînd în primăvară".*

În **Imn către zorii de zi**, 1962, A.E. Baconsky este mai ales un mare poet gotic. Ceea ce, în **Fluxul memoriei**, se găsea numai anunțat, se confirmă cum într-o poezie foarte frumoasă, senzuală și eterică în aceeași măsură, hieratică și solemnă, patetică și subtilă, dar mereu de o neascunsă prețiozitate: „ *Vino cu pielea ta orbitoare care lucește ca luna, / Vino să sting goliciunea ta, ca să nu mai văd drumul fi să rămîn neclintit lingă tine — /Și să adormi la picioarele mele așa cum dormea înainte răsura / Cu spini și cu șoapte. / Umbra mea te așteaptă, întunericul meu /Se clatină deasupra zodiei tale de aur*". Remarcabile sînt și cîteva pasteluri (din ciclurile **Melodie de nea** și **Panta Rhei**) la fel de prețioase, în manieră. Regnurile se amestecă în ceremoniile poetului, care are un mare instinct al decorativului. Norii plutesc ca păsările, trestiile sînt fecioare mlădioase, zăpezile foșnesc delicat din aripi albe: „ *chiar cînd ninsoarea mai vine și pădurile încă vuiesc / Și vorbesc prin somn arborii — chiar atunci dacă ascuți și te prefaci că dormi / Vei auzi un foșnet de aripi ușoare, / Un foșnet de aripi e semn că zăpezile pleacă, / Nevăzute de nimenea se ridică-n văzduh și dispar / Stoluri albe nevăzute de nimenea, / Spre miazănoapte stoluri, stoluri albe*".

Cum s-a prefăcut atît de profund poezia lui A.E. Baconsky în **Fiul risipitor**, în 1964, și în **Cadavre în vid** (1969), rămîne o întrebare. Dacă manierismul exterior este același, substanța devine alta și chiar atitudinea lirică: meditația triumfa asupra contemplației, locul euforiei îl ia dezgustul, spleenul, melancoliei subtile i se substituie un sentiment de zădărniciie. Este autentică prefacerea? Mărturisesc că nu știu. Unele poezii sînt, în amîndouă volumele, excepționale. Am să transcriu, pentru edificare, **Umbra bătrînului domn**: „ *Umbra bătrînului domn de la Mancha / stă proiectată pe zidul odăilor mele - / umbra bătrînului, bunului domn / cu scut și cu sabie neagră. // Poate-i copacul, îmi spun uneori, / ulmul tăcut care doarme și toarce la geamuri, / sau vreun Iar rățacit / ce-mi veghează căminul. // Poate-i numai întors în amurg, / visul falnic al anilor tineri, / visul acela ce*

seamănă / turnului gotic. Dar vai, // nu e nimic din acestea - copacul / își vede umbra pe pietrele străzii, / larii demult părăsire, mohorîta-mi odaie, // goticul turn cu aripile-n jos / stăruie-n ceață departe (...) // N-a mai rămas decît umbra cu mine, / umbra bătrînului domn de la Mancha, / umbra bătrînului, bunului domn / cu scut și cu sabie neagră".

, Dar dacă **Fiul rătăcitor** se menține, cu toată această tonalitate adînc elegiacă și cu toată pulverizarea peisajului exterior, mai aproape de vechea lirică a lui A.E. Baconsky, **Cadavre în vid** îl fac pe poet de nerecunoscut. Versurile se umplu de cenușă, de cadavre, de otravă, de viermi, de schelete, ca și cum existența ar suferi de o boală misterioasă și s-ar descompune lent. Estetismul lui A.E. Baconsky este aici crepuscular, adesea funerar, încărcat de imagini ale prăbușirii și ale morții. Tragicul este fastuos iar disperarea și oroarea sînt proclamate în versuri la fel de frumoase ca și mai de mult, beatitudinea sau ușoara tristețe: „îmi apărură semne bizare - cuvintele moarte / zăcînd pe trotuare, cuvinte pîrînd ameteite, l și altele, multe, derivînd sub caniculă, / agonizînd paralitice // Apoi începură volumele - cioclii trudeau impasibili, / vuietul rotativelor sumbre, lazaretele, groapa cu var... / vaccinați bibliotecile, turnați în cerneală otravă... / cranii în carantină... // Phoetuși suavi pretutindenea, phoetuși blonzi, / paji limfatici, canalii puhave și palide, / piei pline de cadavrele cuvintelor moarte, / supurînd cărți, expectorînd manuscrise". Poetul se interoghează asupra condiției sale, este scîrbit sau plictisit, anxios sau nepăsător. Nici vorbă că pînă la urmă, cu toată exangvinitatea, poezia lui devine, prin acumulare de dezastre lăuntrice, emoționantă. De ce nu sîntem zguduiți? De ce nu ne simțim terorizați ori înspăimîntați? Pentru că, mai puternică decît experiența vidului și a neantului, rămîne mereu la A.E. Baconsky experiența **literaturii**: scrupulul artistic, în loc să mărească tensiunea spirituală a poeziei, o atenuează filtrînd-o prin prisme subtile ale metaforelor așa cum vitraliile filtrează și purifică razele soarelui.

(Contemporanul, nr. 52, 1969)

